

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ТА НАУКИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА МІСЬКА ДИТЯЧА ЕКОЛОГІЧНА СТАНЦІЯ**

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

_____ № _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської облдержадміністрації

_____ № _____

**Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«Віконце в природу»**

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
від 29 грудня 2016 року № 4

Автори:

Дидик Оксана Іванівна – керівник гуртків Івано-Франківської дитячої екологічної станції

Полуніна Ірина Володимирівна - керівник гуртків Івано-Франківської дитячої екологічної станції

Рецензенти:

Волчовська-Козак О.Є. – доцент кафедри біології та екології ВДНЗ «Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника»;

Бадай В.Я. - методист еколого-натуралістичного відділу Івано-Франківської міської дитячої екологічної станції.

Пояснювальна записка

Гурток «Віконце в природу» створюється для дитячих садків та дітей молодшого шкільного віку з метою більш систематичного і поглибленого вивчення питань охорони природи, екологічного виховання.

Програма розрахована на 1 рік навчання в обсязі 144 годин (4 години на тиждень).

Метою діяльності гуртка «Віконце в природу» є ознайомлення дітей із явищами природи й особливостями взаємовідносин людини з навколишнім середовищем, формування зачатків екологічної культури.

Діти мають оволодіти практичними вміннями і навичками створення належних умов для існування різних живих істот.

Програма передбачає вирішення таких основних завдань:

- уточнення і поглиблення знань про рослинний і тваринний світ, природні явища;
- розвиток інтересу до предметів і явищ довкілля, місць проживання тварин, рослин;
- усвідомлення кожною дитиною себе як частини природи;
- формування первинних уявлень про явища природи, добові, сезонні та просторові зміни в природі;
- розвиток доброзичливого, дбайливого ставлення до навколишнього світу;
- формування потреби піклуватися про чистоту у своїй групі;
- ознайомлення з природними чинниками, що впливають на здоров'я людини;
- набуття елементарних правил поведінки в природі;
- розвиток пізнавального інтересу до довкілля;
- оволодіння практичними діями, що узгоджуються з вимогами розумного, дбайливого ставлення до природи.

Під час занять керівник гуртка в процесі ігор, спостережень, читання художньої літератури вчить бути уважними до людей і дбайливо ставитися до рослин і тварин (милуватися квітами, спостерігати за метеликами, жуками, розглядати черв'яків тощо). Доступно пояснює, чому потрібно любити і берегти природу; підтримувати їхнє бажання пізнавати навколишній світ; допомагає дітям встановлювати прості взаємозв'язки в навколишньому світі; формує елементарні уявлення стосовно правил поведінки, хороших і поганих вчинків, навички особистої гігієни; підводить до розуміння того, що в природі сезону до сезону відбуваються різні зміни; знайомить з деякими свійськими тваринами; формує почуття відповідальності за них, ознайомлює дітей з явищами природи; формує вміння взаємодіяти з навколишнім світом; уточнює і збагачує їхні уявлення про різноманіття рослинного і тваринного світу; спостерігає з дітьми за тваринами, вчить милуватися їхньою красою, силою й спритністю, піклуватися про них. Вчить проводити елементарні дослідження. Формує бажання доглядати за рослинами і тваринами.

Використовуючи принцип «від простого до складного» керівник гуртка удосконалює, поглиблює знання дітей з екологічної культури, знайомить дітей з різними закономірностями і взаємозв'язками в навколишньому світі. Діти вчаться спостерігати за оточуючим. Формується бажання доглядати за рослинами і тваринами.

Планувати роботу гуртка потрібно так, щоб теоретичний матеріал відповідав даній порі року, поєднувався з практичними завданнями, фенологічними спостереженнями під час екскурсій, масовою натуралістичною роботою. Рекомендується проведення практичних робіт, вікторин, різноманітних ігор, виставок дитячої творчості на природоохоронну роботу (малюнки, вироби із природного матеріалу тощо).

Для реалізації цілей і завдань гуртка передбачається слідування принципам: системності, сезонності, віковим та індивідуальним

особливостям, інтеграції, спадкоємності взаємодії з дитиною в умовах дошкільної установи і сім'ї.

У роботі гуртка передбачається використання таких методів організації навчально-виховного процесу; розповідь, пояснення, бесіда, дослідження, практична робота.

Рекомендується використання таких форм організації роботи екологічного гуртка: самостійна, колективна, групова, парна, індивідуальна робота, екскурсія, свято.

Перевірка оцінювання знань і вмінь дітей.

Проведення свят, екологічних вікторин, оформлення фотозвітів.

Навчально-тематичний план

№ п/п	Назва розділу	Теоретичні заняття	Практичні заняття	Разом
1.	Вступ	2	-	2
2.	Рослини і тварини восени	26	16	42
3.	Рослини і тварини взимку	26	24	50
4.	Хто як весну зустрічає	26	12	38
5.	Охорона рослинного і тваринного світу	6	2	8
6.	Настало літечко	4	-	4
	Всього:	90	54	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Ознайомлення гуртківців із планом роботи гуртка. Правила техніки безпеки під час виконання практичних робіт і екскурсій.

2. Рослини і тварини восени (42 год)

Перший подих осені. Ознаки приходу осені в природі Овочі та фрукти. Овочі та їх значення в харчуванні людини. Дарунки осіннього лісу. Грибна абетка. Як птахи готуються летіти до вирію. М. Познанська «Журавлі летять». Зміни у тваринному світі. Жива природа. Рослини. Поведінка серед природи. Охорона рослин восени. Жива природа. Тварини. Свійські тварини. Дикі тварини. Охорона тварин восени. Таємниця листопаду. Осінні прикмети.

Практичні заняття, екскурсії .

Спостереження за квітами на квітнику. Спостереження за осінніми явищами: шум дощу, завивання вітру, стан неба, опадання та зміна кольору листя. Спостереження за птахами восени. Спостереження за комахами. Байка «Коник-стрибунець». Екскурсія «Золота осінь». Виготовлення та розвішування годівничок. Виготовлення аплікацій з засушених листочків.

3. Рослини і тварини взимку (50 год)

Ознаки приходу зими у природі. Зимові прикмети. Сезонні явища та властивості снігу. Зимові свята (Св. Миколай, Новий Рік, Різдво Христове). Традиції використання рослин у святкуванні Нового Року та Різдва Христового в різних країнах світу. Зміни в житті рослин (стан спокою) і тварин (зимова сплячка). Розвиток ранньоквітучих рослин під снігом.

Зимуючі птахи. Допомога птахам взимку. Правила поведінки взимку. Турбота про здоров'я. Уявлення про властивості льоду. В. О. Сухомлинський «Хлопчик хотів приголубити сніжинку». Виготовлення сніжинки з паперу. Узагальнююча бесіда про зиму.

Практичні заняття, екскурсії

Спостереження за змінами природи взимку. Птахи. Охорона птахів взимку. Гра «Зимуючі пташки». Екскурсія «Зимова казка». Підгодівля птахів взимку. Малювання сніговика (за уявою). Виготовлення агітаційних листівок на захист ялинки. Догляд за кімнатними рослинами. Висадження цибулі в горщик. Спостереження. . Гра «Снігова абетка» або «Хто залишив слід?». Вікторина «Що я знаю про диких та свійських тварин?». Д/гра « Картинку візьми – ознаки зими і весни знайди».

4. Хто як весну зустрічає? (38 год)

Хто як весну зустрічає? Весняні зміни в природі. Жива природа. Рослини весною: пробудження дерев та кущів, початок сокоруху. Ранньоквітучі рослини. Охорона рослин. Екорейд по захисту первоцвітів. Птахи навесні. Повернення з вирію. Весняні зміни у житті тварин: народження малят, линька, пробудження. Охорона тварин. Весняні квіти. Легенди, перекази про квіти. Ознайомлення з лікарськими рослинами. Свято Пасхи, традиції та обряди. Ой. Весна, весна. Праця на весні. Ю. Ярмиш «Від чого хліб росте?». Рослини символи України.

Практичні заняття, екскурсії

Пташок зустрічаєм із теплого краю. Заклички до весни. Спостереження за станом погоди навесні. Зміни у житті рослин весною (спостереження). Виготовлення агіт – листівок для збереження первоцвітів. Поробки на тему «Птахи прилетіли». Екскурсія «Сади квітують».

5. Охорона рослинного і тваринного світу (8 год)

Ліс – зелений друг. Охорона лісу. Чому чисельність тварин та рослин зменшується? Хто потрапив до Червоної книги.

Практичні заняття, екскурсії

Конкурс малюнків «Допоможемо природі!»

6. Настало літечко (4 год)

Літні явища. Правила поведінки в природі влітку. Чого ми навчилися за рік? Підведення підсумки роботи гуртка.

Основні вимоги до знань і вмінь:

Діти повинні мати уявлення про:

- екологічну культуру;
- про різні об'єкти, природні явища;
- роль та значення рослин та тварин в житті людей;
- будову рослин та тварин.

Діти повинні знати:

- пори року та назви місяців;
- правила поведінки в природі;
- рослини – символи України;
- приказки, легенди, прикмети, життєві повір'я свого народу;
- назви лікарських рослин;
- назви дерев, квітів.

Діти повинні вміти:

- спостерігати за змінами в природі;
- розпізнавати рослини і тварин своєї місцевості, які вивчалися;
- доглядати за рослинами і тваринами в куточку живої природи, на земельній ділянці.

Терміни і поняття, які повинні засвоїти діти:

Екологія, природа, довкілля, рослинність, дивосвіт, Червона книга України.

Форми діагностики отриманих результатів:

Проведення свят на екологічну тематику, конкурсів, оформлення фотоальбому, природоохоронна робота.

Орієнтовний перелік обладнання:

Природний матеріал: шишки, каштани, жолуді, мох, плоди насіння, сухі гілочки дерев, пір'я, фігурні камінці; картон; папір; клей; ножиці; пластик; пластилін; морський природний матеріал; нитки.

Бібліографія

Перелік рекомендованої літератури

1. Багрова О.Я. Я пізнаю світ. Рослини. К., 1998.
2. Біда О.А. Довкілля. – К., 1999.
3. Волкова А.С. Зима. Весна. Літо. Осінь. – К., 1991.
4. Лисенко Неллі. Практична екологія для дітей. – І-Ф, 1999.
5. Марковская М.М. Уголок природы в детском саду. – М., 1989.
6. Низова А.М. Великий учитель – природа. – М., 1971.
7. Організація спостережень в дитячому садку / Упорядник О.Ю. Харченко. – Х.: Вид. Група «Основа», 2007.
8. Поліщук Н. Дорога в дивосвіт. Методичний посібник. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2007.
9. Поліщук Н.А. Коли в серці живуть добринки. – Т.: Мальва – ОСО, 2007.
10. Пори року: оповідання, вірші, загадки, казки. – Х.: Белкар – книга, 2005.
11. Природознай. Матеріали для організації позаурочної роботи. – Х.: Торсінг, 2002.
12. Соломеннікова О.А. Екологічне виховання в дитячому садку. – Х.: Вид. група «Ранок», 2007.
13. Творчо-розвивальні технології в екологічній освіті дошкільників. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2005.
14. Фесюкова Л.Б. Григор'єва О.О. Пори року. Комплексні заняття. – Х.: Веста: ТОВ Вид. «Ранок», 2007.